

Miloslav Švandrlík
vypráví

Karel Kýr

Karel Kýr

MILOSLAV ŠVANDRLÍK
VYPRÁVÍ

Copyright:

Autor: Karel Kýr

Vydal: Martin Koláček - E-knihy jedou

2014

ISBN:

978-80-87976-91-3 (ePub)

978-80-87976-92-0 (mobipocket)

978-80-87976-93-7 (pdf)

NĚKOLIK SLOV NA ÚVOD

Mnohé z nás, kteří jsme rádi četli knihy Miloslava Švandrlíka, bolestně zasáhla zpráva o jeho smrti. M. Švandrlíka jsem znal osobně. V roce 1988 jsme spolu udělali řadu rozhovorů. Dalo to na knížku, která se však po roce ztratila v jednom nakladatelství. Nějakým zázrakem se mi podařilo po těch letech „vyhrabat“ několik rozhovorů. V této knížečce je jich třináct, plus rozhovor s Jiřím Winterem -Nepraktou. Z mé strany jejich publikování považuji za pietní vzpomínku na autora, který již není mezi námi.

1. KŘTĚNÝ BOTIČEM

Pane Švandrlíku, všeobecně se ví, že zárodky umělecké tvorby musíme hledat v dětství. Bylo tomu tak i u vás? Pokud vím, narodil jste se v Praze...

Ano, narodil jsem se u Botiče, v Michli, blízko restaurace U Pešků. Jsem křtěný potokem, který ještě nebyl stokou. Když jsem se rodil, na dvoře našeho činžáku hrála kapela. Dneska už takové kapely nejsou. V Polsku jsem je viděl - víte, ty kapely podvorkové, co sbírají v průjezdech zlatůvky. No, a tatínek si myslel, že když hraje kapela, tak to nemůže být jen tak. Usmyslil si, že ze mne bude muzikant. Já jsem se narodil doma, protože tatínek se bál, aby mě v porodnici nezaměnili, i když později litoval, že se tak nestalo. Zatímco jiné děti měly normální hračky - vláčky, stavebnice a jiné-já jsem dostával předměty, které vydávaly nějaký rámus: bubínky, trumpety, malé housličky a tohle mě provázelo dosti dlouho. Učil jsem se u třech kapelníků na housle, pak jsem chodil do hudební školy, kde byl mým třídním profesorem Jiří Pauer. A přesto se tatínek velmi spletl.

A dodnes vám to nezůstalo?

Ne, dávno nehraji na nic. V hudební škole jsem začal hrát na flétnu. Proto, že jsem měl masité rty. Houslista ze mne být nemohl, takže mne vytipovali na flétnu, ale ani to nevyšlo. Tíhl jsem spíše k divadlu, chtěl jsem být hercem, taky jsem studoval herectví. Byl jsem...

Se Štěpánkou Haničincovou...

Se Štěpánkou jsem byl nejen v ročníku, ale i v hereckém kroužku. Hrál jsem s ní jedinou milovnickou roli ve svém životě. Od té doby znám kdejakého herce, protože nás tehdy na DAMU byla dobrá stovka.

Čím byl váš tatínek?

Můj tatínek byl řidič a průvodčí Elektrických podniků. Byl vášnivým divadelním ochotníkem, miloval operetu. Nedal si ujít žádné představení v Tyláčku a já jsem také poprvé vystoupil ve třech letech. S operním repertoárem v Michli, v restauraci U Pešků, jsem stál na nálevním pultu a zpíval „Já mám devět kanárů“ a „Johanu s

dlouhejšma nohama“ a ještě nějaké písničky, které tenkrát letěly. Dostal jsem také svůj první honorář -to si dnes přesně pamatuji- dostal jsem korunu.

Což byly tenkrát peníze.

Jo, to byly tenkrát peníze. Daly se proměnit v košíček se šlehačkou nebo za dva indiány. V roce 1936 jsme se přestěhovali. Naši postavili malý domeček v Chodově u Prahy. To byla tenkrát vesnice na kraji světa. Tam jsem začal ve čtyřech letech hrát divadlo; začal jsem Kašpárkem, hrál jsem několikrát, později i Šmidru, a tak jsem se probojoval až k profesionálnímu divadlu. Dělal jsem ve Vesnickém divadle asistenta Alfrédu Radokovi.

Kdy to bylo?

To bylo... v třiapadesátém roce. A shodou okolností jsem Radoka seznámil se svým společníkem Jánem Roháčem, který pak dělal asistenta se Svitáčkem a Formanem v Bruselu při Laterně magice.

Ještě jednou se vrátíme do vašeho dětství. Mluvili jsme o vašem tatínkovi. A co maminka?

Maminka byla shovívavá, v ničem mi nebránila... s výjimkou pití alkoholu. Ale taky si nikdy nestavěla vzdušné zámky. Zato tatínek byl takový typ, že když jsem četl Káju Mařika a řekl jsem, že budu hajným, on hned začal snít: „No, takovej hajnej, polesnej nebo lesmistr-to by nebylo špatný.“ A když jsem chtěl být knězem církve československé, tak říkal: „No, kdybys to dotáhl na biskupa...“ Tatínek mě viděl stále někde nahoře, i když to často neodpovídalo okolnostem, nebo když to byly jen takové chvilkové nálady.

Vaše láska k fotbalu pochází také z dětství?

Už můj táta hrával trochu fotbal a hlavně mě jako dítě na něj vodil stále s sebou. Když slavil ČAFC Vinohrady čtyřicetileté výročí svého vzniku, a když na Spořilově hrála se Spartou a v neděli se Slavii, samozřejmě nám ty zápasy nemohly ujít. Já jsem si říkal, že ta Čafka musí vyhrát, protože měla nádherný zelený dres. Byl jsem moc zklamaný, když velice výrazně prohrála oba zápasy. A pak jsem se dověděl, že nedaleko odtud hraje jiný klub v zelených dresech a ten to Spartě a Slavii občas natře. Nebylo to daleko od nás – šlo samozřejmě o Bohemku. Tedy to první ligové hřiště, kam jsem začal chodit, byl vršovický Dolíček.

V dětství u vás měla velkou úlohu muzika, divadlo, ale zatím jsem se nic nedověděl o literárních sklonech. Pokoušel jste se psát už v dětství?

Psal jsem posměšky na spolužáky, na kantory, vydával jsem ručně psané časopisy a na měšťance jsem dělal šéfredaktora oficiálního časopisu, rozmnožovaného cyklostylem. Bohatě ilustrovaný časopis se jmenoval Atom.

Zachoval se ten časopis?

Ano, ale já ho nemám. Nejsem pořádný člověk, dokonce mám málo z toho, co kdy napíši. Chybí mi dobrá polovina knížek, o scénářích ani nemluvě. Ale mám spolužáky...když jsme se setkali při padesátinách na oslavě, tak mi říkali, že Atom ještě mají a střeží ho jako oko v hlavě.

2. A BYL TAM JARDA DIETL

Vrátíme se ještě k divadlu. Říkal jste, že jste v třiapadesátém dělal asistenta A. Radokovi u Vesnického divadla. Povídejme si o tom chvíli.

Vesnické divadlo mělo v Hloubětíně v Zámečku zkušebny. To bylo divadlo, které po válce založil Jindřich Plachta a ještě několik dalších herců. Mělo deset zájezdových skupin. V době jeho vzniku ještě nebyla vybudována síť oblastních divadel a Vesnické divadlo zajíždělo i do zcela malých osad. Hráli jsme Maryšu, vesnická dramata a hry bez náročných dekorací. Pak tam byla také spousta herců, dobrých herců, dokonce vynikajících. Někteří tam hráli z čistého nadšení – jako například Jindřich Plachta, Zdeněk Řehoř a jiní. Někteří tam byli zase proto, že měli skutečný nebo domnělý škraloup z okupace a dočasně nemohli hrát v kamenném divadle. Většinou se pak ukázalo, že prohřešky, z kterých byli tehdy viněni, byli velmi pochopitelné. Když vás třeba mocný muž režimu pozval na skleničku, tak bylo velmi těžko ji nepřijmout. Tehdy se mnozí nacisti snažili herce vyhledávat a zkompromitovat. Ve skutečnosti bylo velikou odvahou vyloženě se obrátit k těmto provokatérům zády.

Pokud vím, na počátku své literární dráhy jste napsal divadelní hru...

Ano. Už nevím jak se to jmenovalo, ale podtitul zněl Bumerang, o devatenácti obrazech. Měli jsme to provozovat pod patronací městského výboru Svazu mládeže. Dokonce byl k dispozici i divadelní sál. To divadlo se jmenovalo Na zábradlí. Chtěli jsme začít, ale Ruda Fleischer si přivedl herce od Jiřího Wolкера. Těm se do toho nechtělo poloamatérsky a žádali nějaký pevný, stabilní plat. Ten jim ovšem Svaz mládeže nemohl zajistit. Čili na poslední chvíli z toho sešlo. Naštěstí! Kde by mnohý herec, který začínal Na zábradlí, chudák hrál, kdyby tam bývali dělali tuhle věc. To jsou v životě takové neuvěřitelné náhody. Tenhle ten sál dostal Jiří Suchý a to bylo moc dobře.

Jak se dál vyvíjela vaše umělecká dráha?

Když jsem se vrátil z vojny, přišel jsem v takovém utíkáčku, zcela nemajetný, a začal jsem obíhat všechny známé. Při té příležitosti jsem ve Františkánské zahradě potkal Janíka Roháče. Ten se na mne podíval a povídá mi: „Švanda, takto nemožeš

robit kariéru! Obleč se do koverkoku, stupni si na Václavské náměstí a křič: „Nemám čas!“ To byl jeho styl, který mu vždy vycházel. Dokázal odmítnout i velmi atraktivní záležitost, protože věděl, že tím stoupá jeho prestiž. Když například končil školu, tak dostal nabídku od slovenského Národního divadla. To se nestávalo, aby takové slavné divadlo nabídlo kandrdasovi angažmá. Jenže Ján Roháč odpověděl: „A čo by som tam robil, nudil sa?“ A prý několik roků nesměl na Slovensko.

Kdy vlastně začala vaše vážnější literární práce?

Když jsem se vrátil z vojny, tak zrovna vznikala televize. Jednou jsem se tam šel porozhlédnout, jestli tam není někdo známý, a byl tam Jarda Dietl, s kterým jsem jako student bydlel na koleji. Dělal tam šéfredaktora. A Jarda mě uvítal velmi přívětivě, nad očekávání hezky, protože si pamatoval, že píši rychle a jsem schopen na místě a dokonce v hlučném prostředí něco udělat. Tenkrát se totiž scénář dodělával na poslední chvíli a jelo se hned točit někam živě. A ještě v sobotu, kdy se točilo, přišel třeba režisér a říkal: „Je to krátké, já bych tam potřeboval ještě jednu nebo dvě písničky. A to neuměl nikdo udělat, jenom Jarda Dietl, a toho to hrozně štválo, protože v tom binci, který tam všude panoval v těch malých prostorách, musel narychlo skládat písničku...prostě ho to rozčilovalo, a tak na to angažoval mne. A hudbu dělal Jirí Šlitř. Vlastně ještě dřív, než se seznámil s Jirím Suchým.

To už jste psal profesionálně?

Já jsem dělal profesionálně od samého počátku. Nic jiného mi nezbývalo. Nechtěl jsem dělat nějakou podřadnou práci, která by mě neuspokojovala, a slušné místo mi nikdo nenabídl.

Neměl jste chuť přijmout nějaké výhodné místo, prostě zaměstnání, pro kterém byste měl čas na psaní?

Jednou jsem zpanikařil. To bylo velmi záhy... v šestapadesátém roce a stal jsem se vedoucím korejských dětí v Liběšicích u Úštěku. Když jsem se vrátil z vojny, měl jsem finanční potíže. Místa, která mi eventuálně nabízeli, to všechno bylo na dlouhé lokty. Za půl roku, za třičtvrtě roku. Jednou jsem si přečetl inzerát, v kterém se psalo, že Dětský domov přijme vychovatele. Napsal jsem na to místo v Livěšicích u Úštěku a vzali mě.

Jak dlouho jste dělali tuto práci?

Asi půl roku.